

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN, CONTINUATOR DIRECT AL PARTIDULUI CLASEI MUNCITOREARE DIN ROMÂNIA, CREAT ÎN 1893

dr. AUGUSTIN DEAC

Partidul Comunist Român, constituit în mai 1921, la marele Congres al întregii noastre mișcări muncitorești, prin reșezarea organizației revoluționare a clasei muncitoare pe temelia statului național unitar și pe baza ideologiei comuniste, este partidul ale cărui adevărate începuturi „coincid — după cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — cu începutul activității partidului muncitoresc călăuzit de teoria revoluționară marxistă”, creat în anul 1893, el *continund direct, pe un plan superior* activitatea acestui detașament de avangardă al clasei muncitoare.

Încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea, după cum se știe, în structura social-economică a țării, ca urmare a extinderii și adâncirii relațiilor economice capitaliste, s-au petrecut prefaceri adinci, care au dat naștere unei clase sociale noi, proletariatul, și, de asemenea, mișcării muncitorești și socialiste.

Un moment de mare însemnătate în dezvoltarea procesului de organizare politică a proletariatului român pe principiul luptei de clasă a fost înființarea, la 1 octombrie 1872, a *Asociației generale a lucrătorilor din România*, care-și propunea, pentru prima dată în istoria mișcării noastre muncitorești, unirea lucrătorilor tuturor ramurilor de producție din întreaga țară. Deși și-a desfășurat activitatea aproape doi ani de zile, condiții obiective și subiective au împiedicat, totuși, pentru o perioadă afirmarea acesteia.

După cucerirea independenței deplin de stat a României prin războiul din anii 1877—1878, amploarea pe care a luat-o acțiunea de propagare a socialismului științific ca și afirmarea politică a muncitorimii în viața țării au adus în planul dezbaterilor necesitatea formării nemijlocite a partidului politic al clasei muncitoare. Sînt concludente, în acest sens, numeroasele documente ale mișcării muncitorești și socialiste din țara noastră, care, începînd din anii 1878—1879, evidențiază *permanentele căutări ale revoluționarilor români spre definirea structurii și denumirii partidului politic al proletariatului român*.

Congresul socialist ținut la Iași în octombrie 1879, la care au participat o seamă de reprezentanți ai organizațiilor socialiste-marxiste din țară, deși n-a statuat centralizarea tuturor organizațiilor socialiste la scară națională, a cristalizat prevederi programatice specifice etapei respective de evoluție a mișcării noastre socialiste, înainte de toate în ceea ce privește orientarea activității spre înarmarea clasei muncitoare din România cu socialismul științific, reușind să întărească și să lărgească atit cadrul organizatoric cit și sfera și metodele de luptă ale mișcării socialiste. După această dată, în viața social-politică a țării se vorbea tot mai insistent des-

pre existența partidului socialist, fie că era numit *Partidă Socialistă*, *Partidă a Muncitorilor*, fie *Social-Democrație*.

Remarcînd organizația politică nouă, socialistă-marxistă în constelația vieții social-politice muncitorești, *Partida Muncitorilor*, pe care o reprezenta, gazeta „Înainte“, în editorialul-program din primul său număr (apărut în 1880) sublinia : „Sintem în România avangarda luptătorilor puternicei falange a Occidentului, care a ridicat deja de mult și face să filfii sus și mîndru drapelul roșu, nepătat al democrației socialiste . . . Vom fi, așadar, apărătorul drepturilor de om și muncitor ale proletariatului român“².

Deși, formal, nu se constituise o organizație politică marxistă centralizată la scara întregii României, cu o conducere unitară și cu un statut de organizare, între anii 1879—1893 această organizație exista și se manifesta în viața țării. „*Sintem deci un partid nou — declara ziarul „Drepturile omului“, precizînd locul și sarcinile partidului socialist în viața social-politică a țării —, un partid care, în sfera economică și socială, voim să facem cele reforme radicale care vor putea stîrpi sărăcia, care vor putea stîrpi cauza tuturor relelor din societate“*³.

În numele Partidei Muncitorilor și pentru a direcționa activitatea acesteia, C. Dobrogeanu-Gherea publică, în 1886, programul intitulat *Ce vor socialistii români ?*, în care este susținută și argumentată ideea necesității cuceririi puterii politice de către proletariat și a necesității organizării partidului politic al clasei muncitoare la scara întregii țări, acesta fiind primul program marxist al mișcării revoluționare din țara noastră. Documentele vremii atestă convingător faptul că programul *Ce vor socialistii români ?* a fost acela care a unit ideologic toate forțele socialiste, determinînd crearea de noi și noi organizații politice ale clasei muncitoare în diferite orașe ale țării și gruparea lor distinctă în „Partida muncitorilor“. Membrii „cercurilor muncitorești“ se declarau membri ai Partidei Muncitoare, ai Partidului Socialist iar gazetele socialiste „Dezrobirea“, din București, „Muncitorul“, din Iași aveau ca subtitlu formula „organ al Partidei Muncitoare“, în numele căreia și-au desfășurat activitatea, afirmîndu-se din ce în ce mai mult pe arena vieții social-politice. *Partida Muncitorilor*, desfășurîndu-și activitatea răslețit, la nivelul orașelor, fără o conducere centralizată și fără un statut corespunzător la scara întregii țări, cu toate că avea un program ideologic, a întîmpinat mari greutăți și nu a putut să aibă asupra țării o influență preponderentă. De aceea, se impunea cu acuitate convocarea unui congres național care să statuteze structura și centralizarea în fapt ale partidului.

Crearea în 1893 a Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România „a intrat în istoria noastră ca moment de excepțională însemnătate pentru destinele luptei revoluționare a proletariatului și a maselor muncitoare“⁴, moment ce marchează centralizarea organizațiilor politice ale clasei muncitoare pe plan național. Acest partid, constituit pe baza principiilor socialismului științific, a teoriei de clasă a lui Marx și Engels, și-a asumat din prima clipă misiunea istorică de a conduce lupta revoluționară pentru cucerirea puterii politice de către proletariat și celelalte mase muncitoare de la orașe și sate, pentru transformarea socialistă a societății românești. Tocmai pentru aceasta, „*Anul 1893 — cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — este anul nașterii detașamentului revoluționar, de avangardă al clasei muncitoare din România“*⁵. Din 1879 și pînă astăzi, în România a existat un singur partid muncitoresc, care și-a elaborat un

program practic în fiecare etapă istorică, conform sarcinilor pe care le avea de îndeplinit clasa muncitoare în drumul ei pentru cucerirea puterii politice și înfăptuirea transformărilor revoluționare, a societății socialiste. Reflectînd tocmai caracteristicile fiecărei etape și procesul continuu de maturizare politică și ideologică, partidul clasei muncitoare a avut și o seamă de denumiri care-l defineau.

În anii 1879—1893 activa *Partida Socialistă*; din 1893, partidul clasei muncitoare avea titulatura de *P.S.D.M.R.*; în 1906 — cea de *Comitet Central al cercului „România Muncitoare“*; în 1907 partidul revoluționar se intitula *Uniunea Socialistă*; în 1910 — *Partidul Social-Democrat*; în 1918 — *Partidul Socialist*; în 1921 — *Partidul Socialist-Comunist din România*; în 1922 — *Partidul Comunist din România*; în 1945 — *Partidul Comunist Român*; în 1948 — *Partidul Muncitoresc Român*; din 1965 *Partidul Comunist Român*.

Programul partidului ținea seama de capacitatea lui organizatorică și de etapa de dezvoltare. Astfel, în 1893 se prevedea doar „sarcina social-democrației de a organiza proletariatul, de a organiza poporul muncitor, de a-l face conștient de menirea lui istorică și de lupta pe care trebuie să o ducă“, „să lupte pentru ridicarea puterii materiale și intelectuale a poporului muncitor, deci și a puterii lui de luptă, puterii de împotrivire, putinței (capacității de luptă — A.D.) spre victoria finală“⁶. Principala îndatorire a social-democrației — se sublinia în acel program — era „organizarea politică a poporului muncitor, arătarea pozițiunii lui actuale și a pozițiunii ce trebuie să o aibă, ce este el și ce trebuie să fie, care e menirea lui istorică“⁷. Cu alte cuvinte, se sublinia convingător în program că principala îndatorire a social-democrației era atunci „prefacerea poporului muncitor într-o armată bună de luptă, conștientă și pătrunsă de menirea ei“⁸.

Conștienți de deosebirea „foarte importantă în unele privințe între condițiunile economico-sociale ale țării noastre și ale țărilor eminentemente capitalist-burgheze“, din apusul Europei, și dîndu-și „perfect seama“ că „proletariatul industrial, care alcătuiește cadrele principale ale forțelor socialiste“, era încă slab în țara noastră, în programul P.S.D.M.R., adoptat în 1893, se remarcă: „De aici însă urmează că mai mult decît oriunde *lupta socialistă de la noi nu poate viza transformarea imediată a ordinii sociale actuale* (capitaliste — A.D.)“⁹, că lupta poate și trebuie să fie numai pregătitoare. Această pregătire — se lămurea în program — înseamnă propagandă socialistă, organizare și luminare a poporului muncitor, luptă pentru îmbunătățirea materială și morală a muncitorilor.

Ținînd seama tocmai de aceste particularități, așa cum se releva în programul adoptat în 1893, „social-democrația română are un program de acțiune apropiat cu condițiile speciale ale țării noastre și care înfățișează cererile imediate ale Partidului Social-Democrat Român. Prin aducerea la îndeplinire a acestor cereri — se specifică în mod deosebit în program — nu se realizează idealul nostru socialist. Acest program de luptă reprezintă numai acele reforme care s-ar putea realiza chiar în societatea actuală (capitalistă — A.D.) și a căror îndeplinire ar fi un pas uriaș către idealul nostru, prin faptul că s-ar stabili o stare mai prielnică pentru întemeierea unei societăți socialiste, prin faptul că s-ar spori bunăstarea materială și intelectuală a poporului muncitor și deci puterea lui de luptă și de împotrivire“¹⁰.

Maturitatea clasei muncitoare, a mișcării muncitorești a dus, în anii de început ai secolului al XX-lea, la întărirea bazei proletare a organizațiilor politice ale clasei muncitoare și, implicit, la consolidarea acestora¹¹, precum și a organizațiilor sindicale, la ridicarea capacității lor de acțiune revoluționară. Partidul muncitorilor, cu toate că avea să se resimtă, pentru scurtă vreme, la nivelul central, s-a făcut prezent în viața social-politică a țării prin continuarea activității cluburilor muncitorești și, apoi, a cercurilor socialiste „România muncitoare“, care au jucat, în continuare, rolul de organizații de partid locale. La începutul secolului, cercul socialist „România muncitoare“ din București a îndeplinit cu succes misiunea de conducător și de îndrumător al întregii mișcări muncitorești din țară, acționând cu fermitate revoluționară pentru centralizarea organizațiilor politice. În această direcție, un rol important la avut conferința organizațiilor sindicale și a cercurilor „România muncitoare“, din august 1906. „Acest congres — după cum îl aprecia Cr. Racovski — era menit a ne uni forțele și organele dispersate, pentru a realiza o centralizare“. Această conferință, apreciată pe drept cuvânt ca un adevărat „congres socialist român“ a hotărât crearea *Comisiei generale a sindicatelor din România*, organizație centralizată la scară națională, și înființarea *Comitetului Central al cercurilor „României muncitoare“*, cu rol de centre și coordonare a tuturor organizațiilor politice ale clasei muncitoare din țară.

La conferința organizațiilor socialiste din 1907, partidul politic al clasei muncitoare s-a afirmat sub denumirea de *Uniunea Socialistă din România*. „Datoria Uniunii Socialiste din România, ca și a oricărui partid socialist, — se sublinia în programul adoptat — este tocmai să caute ca, prin explicarea neîntreruptă a sensului dezvoltării economice moderne, prin dezrobirea vrăjmășiei adânci ce există între muncă și capital, prin îndrumări sistematice și inteligente ale luptei de clasă a proletariatului, să-l organizeze și să-l pregătească pentru marea luptă, pentru definitivă sa dezrobire“¹². Uniunea Socialistă din România — se mai sublinia în program „*este un partid internaționalist* (subl. ns. — A.D.), ce luptă împotriva oricărui privilegiu, ea cere drepturi egale pentru toți, fără deosebire de origine — de neam, de religie, și de sex —, ea cere liberarea de sub orice apăsare religioasă, națională sau alta“¹³. Spre deosebire de programele partidului muncitoresc revoluționar de pînă atunci, acum ne apare un capitol nou, intitulat *Spre socialism*, în care se propunea : „Ca măsuri îndrumătoare pentru socializarea mijloacelor de producție, Uniunea Socialistă din România cere : 1) Naționalizarea rafinăriilor de petrol, de zahăr, a minelor, a alcoolului etc. Municipalizarea. Luarea privilegiilor de care se bucură Banca Națională. Monopolul ei de a emite bani în hirtie trecut unei bănci de stat. 2) Obligația statului și a comunelor de a cumpăra orice pămînt, pădure sau orice altă bogăție naturală sau socială care se vinde la licitație“¹⁴.

Caracterul revoluționar, ca *partid de clasă*, al Uniunii Socialiste din România rezultă din statutul adoptat și din întreaga sa activitate. „Uniunea Socialistă din România — se specifica în articolul 1 al statutului său — are ca scop să întrunească printr-o acțiune comună toată muncitorimea din România, organizînd-o în *partid de clasă* (subl. ns. — A.D.) și îndrumînd-o spre desăvîrșita ei dezrobire, economică, politică și culturală“. Cu privire la calitatea de membru de partid, la articolul 3 se prevedea că „poate deveni membru al Uniunii orice persoană de la 18 ani în sus, fără deosebire de neam, religie, sau sex, care recunoaște principiile programului și sprijină Uniunea după puterile sale. Asupra primirii în Uniune, se

mentiona expres, hotărăște *organizația* (subl. ns. — A.D.) din fiecare localitate¹⁵. Pentru prima dată în mișcarea muncitorească din România într-un statut muncitoresc se prevede că: „Uniunea este compusă din *organizații locale* (subl. ns. — A.D.)“¹⁶. În statutul Uniunii Socialiste din România se mai preciza, la articolul 4, că „nu poate fi membru al Uniunii acela a cărui activitate este contrarie principiilor sau disciplinei organizației sau care se face vinovat de o faptă necinstită“¹⁷.

Statutul Uniunii Socialiste din România prevede, la art. 24: „Conducerea muncii este încredințată unui Comitet Central“. Termenul de Comitet Central este folosit prima dată în Statutul Asociației sociale a lucrătorilor din România din 1872.

Congresul socialist din 1910 a statuat existența partidului clasei muncitoare sub denumirea de *Partidul Social-Democrat din România*, care s-a proclamat în mod solemn „Vlăstar al vechii rădăcini socialiste pe care nimic nu a putut-o distruge“.

Analizând documentele programatice din 1910 ale partidului clasei muncitoare și comparându-le cu cele ale sale din 1893 se poate aprecia că la congresul din 1910 s-a reușit să se analizeze mai profund, în lumina socialismului științific, realitățile concrete ale României la începutul secolului XX, emițându-se aprecieri corespunzătoare noului stadiu atins de mișcarea muncitorească și, totodată, conturându-se în *spirit realist* sarcinile imediate și de perspectivă ale proletariatului. Astfel, congresul din 1910 a apreciat în mod just etapa în care se afla România la acest început de secol, ca o etapă de *dezvoltare* a capitalismului, în care relațiile capitaliste se mai îmbinau cu puternice rămășițe feudale și iobăgiste. În programul partidului, adoptat de congres, se sublinia că „Partidul Social-Democrat din România se inspiră din ideile socialismului științific și din principiile de program și de tactică elaborate de congresele socialiste internaționale“, că el urmărește „desființarea exploatării muncii sub orice formă și înlocuirea ei prin socializarea mijloacelor de producție, inclusiv solul, a mijloacelor de transport și de schimb. În acest scop, Partidul Social-Democrat *vrea să cucerească puterea guvernamentală* (subl. ns. — A.D.), ca unul din mijloacele de prefacere socială“¹⁸. Este pentru prima dată când găsim formulată o asemenea idee, ceea ce denotă că, față de 1893, când și-a pus în programul său doar ideea recunoașterii de principiu a socializării principalelor mijloace de producție, în timp ce activitatea sa practică era redusă la „propagandă și organizare“, acum, în 1910, partidul înțelege ca acest program să se completeze judicios prin sublinierea că „în acest scop P.S.D. avea să cucerească puterea guvernamentală“. În același timp, în programul adoptat se aprecia clar că P.S.D. este „un partid revoluționar“, întrucât, spre deosebire de partidele burgheze, „a căror activitate nu trece de marginile societății actuale (capitaliste — A.D.), P.S.D.R. se pune în opoziție hotărâtă cu acestea și luptă pentru completa prefacere a societății“¹⁹.

Afirmându-se ca apărător al intereselor *întregii națiuni*, ceea ce este, firește, un nou și mare pas înainte spre înțelegerea misiunii istorice a clasei muncitoare, partidul specifica magistral în programul său din 1910: „Chemînd la viața politică și culturală întreaga națiune, și mai cu seamă clasele ei orășenești și sătești cele mai de jos, ținute în întuneric și apăsare, el se sforțează a le face conștiente, spre a lua ele însele în mîini destinele României și a avea un loc de vrednicie și fericire în mijlocul popoarelor înfrățite și eliberate de sub jugul capitalismului. La această luptă

cheamă nu numai proletariatul dar și clasele și straturile sociale care sînt amenințate de același capitalism și de aceeași putere istovitoare a statului ; adică pe micii producători de la orașe și sate“²⁰.

Aflîndu-se într-un continuu proces de maturizare politică, determinat de „amestecarea“ în toate problemele vieții social-economice, politice și culturale ale societății românești din acest început de secol, revoluționarii români, văzînd și simțînd marile nedreptăți promovate de clasele dominante în toate domeniile de activitate, împilarea și asuprirea maselor muncitoare în scopul de menținere a dominației economice și politice, au votat, în 1914, după dezbateri ample, un nou statut al partidului muncitorilor, în care, iarăși, apare un element nou, calitativ, deosebit de important, marcînd un pas înainte. În articolul 1 se specifică : „Partidul social-democrat din România urmărește organizarea proletariatului român pe terenul luptei de clasă și al înțelegerii internaționale a muncitorilor, *pentru cucerirea puterii politice*, (subl. — A.D.) în vederea socializării mijloacelor de producție (fabrici, ateliere, pămînt, mijloace de transport și de schimb) adică transformarea societății capitaliste bazată pe exploatarea muncii într-o societate socialistă întemeiată pe munca liberă și asociată“²¹.

Era, astfel, sintetizat, în lumina socialismului științific, rodul activității teoretice și practice a socialiștilor români, desfășurată timp de aproape 70 de ani pe solul realităților românești. Această concluzie programatică, care exprima cu claritate poziția revoluționară, consecventă a partidului clasei muncitoare din România, era una dintre cele mai înaintate poziții din vremea aceea în mișcarea muncitorească internațională.

Cu o asemenea înarmare ideologică, politică și organizatorică, puternic ancorat în realitățile țării, partidul revoluționar al clasei muncitoare s-a spus cuvîntul față de marile probleme care frămîntau societatea românească la sfîrșitul secolului al XIX-lea și în primele decenii ale secolului al XX-lea și a preconizat soluții concrete, dintre cele mai înaintate, potrivit cu interesele și aspirațiile revoluționare și patriotice ale maselor largi populare, ale întregului nostru popor, cu necesitățile înaintării României pe calea progresului social și material, pentru pregătirea condițiilor obiective ale transformării revoluționare a societății. Prin poziția activă adoptată și căile rezolvării depline a acestor probleme fundamentale, partidul revoluționar al clasei muncitoare din România s-a afirmat în realitate ca forța politică cea mai avansată, revoluționară a societății românești.

De fapt în concepția revoluționarilor români era clară ideea că pînă ce nu se înfăptuiesc problemele fundamentale — reforma agrară, acordarea dreptului de vot universal, desăvîrșirea statului național unitar —, ei, socialiștii, nu au un cîmp propice pentru trecerea la cucerirea puterii politice de stat. Ei voiau înfăptuirea socialismului pe toată înținderea vechii Dacii, pentru ca, astfel, în noua societate socialistă să se regăsească toți românii. Numai așa se poate explica contribuția istorică a clasei muncitoare la înfăptuirea Marii Uniri din 1918.

În noua etapă istorică, de după 1918, cînd s-a înfăptuit „noua Românie“, după cum declarau socialiștii români, cu același spirit revoluționar au analizat, în lumina socialismului științific, realitățile societății românești și sarcinile proletariatului român, ținînd seama de îndelungata lor experiență și de experiența partidelor revoluționare din celelalte țări, mai ales de experiența revoluției socialiste victorioase în Rusia vecină. Uimește profund rapiditatea cu care eminenții militanți din Comitetul Executiv al partidului, cu sediul în capitala țării reîntregite, au reușit ca, la numai

o săptămână după Marea Adunare Națională de la Alba Iulia (1 decembrie 1918), să elaboreze și să publice un proiect de program menit să stea la baza activității partidului clasei muncitoare, unificat la scara întregii țări, partid pe care îl denumeau acum *Partid Socialist* (înțelegând prin aceasta o denumire mai adecvată scopului istoric al clasei muncitoare). Aceasta dovedește nivelul înalt de pregătire teoretică și politică a militanților de frunte ai mișcării revoluționare românești, capacitatea lor de a scruta experiența ultimilor ani de activitate, ținând seama de maturizarea clasei muncitoare și de radicalizarea ei. Așa se explică sarcinile noi pe care le propun ei, în concordanță cu noua etapă de dezvoltare a țării reîntregite și a mișcării muncitorești.

O parte considerabilă din „Declarația de principii“ este rezervată analizei generale a orînduirii capitaliste pe plan mondial, precum și experienței dobîndite de mișcarea muncitorească prin victoria revoluției sovietice. Analizînd situația din interiorul țării după desăvîrșirea statului național unitar român, cînd se accentuează contradicția fundamentală a societății românești, cea dintre muncă și capital, și ținînd seama de experiența internațională, conducerea mișcării revoluționare din țara reîntregită a relevat necesitatea organizării nemijlocite a luptei decisive cu clasele dominante. „Partidul Socialist din România“ — se afirmă în „Declarația de principii“ — luptă „pentru cucerirea prin toate mijloacele a puterii politice și economice din mîinile burgheziei și întronarea dictaturii proletariatului, pentru realizarea societății socialiste, care formează unicul său scop“²².

Saltul calitativ al acestei „Declarații de principii“, comparativ cu toate programele mișcării noastre muncitorești și socialiste din trecut îl constituie exprimarea pentru prima dată cu claritate și, în același timp, cu hotărîre, a necesității cuceririi *prin orice mijloace* a puterii politice și economice din mîinile burgheziei române și întronării dictaturii proletariatului, în vederea realizării idealului comunist.

În această ordine de idei, este cunoscut faptul că întemeietorii socialismului științific au apreciat nu o dată orientarea partidelor socialiste și muncitorești și chiar definirea acestora după prezența în program a acestor deziderate majore, care formează esența învățaturii revoluționare a proletariatului. Recunoscută ca principiu încă din primele programe ale partidului clasei muncitoare, necesitatea întronării dictaturii proletariatului prin orice mijloace era trecută în această Declarație de principii ca sarcină fundamentală după desăvîrșirea statului național unitar român, așadar o clară orientare revoluționară.

„Declarația de principii“, după cum se menționa în ziarul „Socialismul“, a fost înșușită de Comitetul Executiv al Partidului Socialist și primită favorabil de secțiunea din București și, apoi, de alte secțiuni din țară. Publicarea ei a avut un larg ecou în rîndurile muncitorilor, țăranilor, intelectualilor din țara reîntregită, corespunzînd celor mai înaintate concepții din mișcarea muncitorească internațională. Apreciînd partidul clasei muncitoare după acest nou proiect de program, el putea fi denumit fără nici o rețineră *Partid Comunist*. Revoluționarii din conducerea Partidului Socialist și-au dat însă seama că noul program trebuia dezbătut și susținut de către toate secțiile din țară și adoptat în cadrul unui congres general, în urma căruia să fie reunite într-un singur și viguros partid toate organizațiile politice muncitorești din România Mare. „Noi — se subliniază într-un articol publicat în decembrie 1920 în „Buletinul Interna-

ționalei Comuniste“ — am fi putut mai de mult să aderăm la Internaționala a III-a, dar am socotit necesar să intrăm în prealabil în legătură cu partidele din Transilvania și Bucovina, pentru a intra în Internaționala a III-a ca un partid unit pe întreaga Românie“²³. În această direcție, proiectul de program al Partidului Socialist din România, publicat la 9 (22) decembrie 1918, a constituit o bază principală de dezbateri ideologice, pentru întreaga mișcare muncitorească din România nouă, creîndu-se, astfel, toate premisele, inclusiv subiective, pentru afirmarea Partidului Socialist-Comunist la Marele Congres Unificator din mai 1921.

Asimilarea ideilor comuniste de către majoritatea covârșitoare a membrilor Partidului Socialist, ceea ce, în acel moment, însemna recunoașterea necesității luptei pentru putere, pentru instaurarea dictaturii proletariatului, pentru îndeplinirea misiunii istorice a clasei muncitoare — rezultat al unui proces intern de maturizare politică și ideologică —, a condus la ideea de a nu se renunța la activitatea și experiența unui partid care a avut timp de decenii o activitate glorioasă, care a împletit magistral activitatea sa social-politică cu promovarea intereselor întregului popor, ale problemelor sale fundamentale. Tocmai de aceea, în România Partidul Comunist s-a constituit nu prin sciziunea organizațiilor muncitorești, prin crearea unui astfel de partid în afara țării, cum s-a încercat insistent. La noi, partidul clasei muncitoare, printr-o profundă analiză a sarcinilor noi care stăteau în fața proletariatului și avînd sprijinul total al organizațiilor sindicale din întreaga țară, la congresul istoric din mai 1921 s-a așezat organizatoric pe temeliiile țării reîntregite în 1918, adoptînd, totodată, noul program, comunist.

Eveniment istoric cu ample rezonanțe în istoria României, făurirea în mai 1921 a P.C.R. avea să însemne, așa cum au demonstrat faptele, un moment de maturitate a clasei muncitoare, de afirmare superioară a trăsăturilor sale revoluționare. Partidul Comunist Român a dat un nou impuls luptei revoluționare a proletariatului, forțelor democratice, progresiste, a ridicat pe o nouă treaptă, superioară, glorioasele tradiții de luptă ale poporului pentru eliberare socială și națională, pentru făurirea unei Români libere, independente și socialiste.

- ¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, Editura politică, București, vol. 8, p. 261.
- ² *Înainte* (București), anul I, nr. 1, din 26 octombrie 1880.
- ³ *Drepturile omului*, anul II, nr. 21, din 5 octombrie 1888.
- ⁴ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 8, p. 261.
- ⁵ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 8, p. 263.
- ⁶ *idem*, p. 457.
- ⁷ *idem*, p. 457.
- ⁸ *Idem*.
- ⁹ *Idem*, p. 456.
- ¹⁰ *Idem*, p. 458.
- ¹¹ A se vedea : Ion Iacoș, *Partidul muncitorilor din România în viața social-politică a țării. 1893—1910*, Editura politică, București, 1973, p. 15.
- ¹² *Documente ... 1900—1909*, p. 694.
- ¹³ *80 de ani ...*, p. 621.
- ¹⁴ *Idem*.
- ¹⁵ *Idem*.
- ¹⁶ *Idem*.
- ¹⁷ *Idem*, p. 622—623.
- ¹⁸ *Documente din istoria mișcării muncitorești din România. 1910—1915*, Editura politică, București, 1896, p. 11.
- ¹⁹ *Ibidem*, p. 12.
- ²⁰ *Idem*.
- ²¹ *80 de ani ...*, p. 650.
- ²² *Socialismul*, an VIII, nr. 29, din 9(22) decembrie 1918 ; vezi și Arhiva C.C. al P.C.R., fond 28, an 1918, mapa 24.
- ²³ *Buletinul Internaționalei Comuniste*, nr. 448, din 3 decembrie 1920.